

ÚVOD: VÝVOJ OBYVATELSTVA V ROCE 2012

V roce 2012 se počet obyvatel České republiky zvýšil o 10,7 tisíce na 10 516,1 tisíce. Přirozený přírůstek byl stále ještě kladný, ale počet živě narozených převýšil počet zemřelých pouze o 0,4 tisíce osob. Počet přistěhovalých byl vyšší než počet vystěhovalých o 10,3 tisíce. Ve srovnání s rokem 2011 se zvýšil počet zemřelých (o 1,3 tisíce), přistěhovalých (o 7,7 tisíce) i vystěhovalých (o 14,3 tisíce). Oproti roku 2011 byl v roce 2012 nižší počet rozvodů (o 1,7 tisíce) a potratů (o 1,1 tisíce), počet živě narozených a sňatků stagnoval. Naděje dožití při narození se dále prodloužila, u mužů o 0,31 roku na 75,0 roku, u žen pak o 0,14 roku na 80,9 roku. Úhrnná plodnost se meziročně mírně zvýšila na 1,45 dítěte na ženu.

Podle výsledků bilance navazující na výsledky Sčítání lidu, domů a bytů uskutečněného k 26. 3. 2011, žilo na konci roku 2012 v České republice 10 516 125 osob. Celkový přírůstek obyvatel za rok 2012 činil 10,7 tisíce osob, byl tedy o 8,0 tisíce osob menší než v roce 2011. Počet živě narozených se meziročně snížil o 97 dětí na 108,6 tisíce, zemřelých v roce 2012 bylo 108,2 tisíce, tedy o 1,3 tisíce více než v roce 2011. Přirozený přírůstek dosáhl v roce 2012 pouze 0,4 tisíce osob. Přestože se meziročně zvýšil počet přistěhovalých i vystěhovalých, došlo k poklesu migračního salda z 16,9 tisíce v roce 2011 na 10,3 tisíce osob v roce následujícím, neboť nárůst počtu vystěhovalých (20,0 tisíce v roce 2012 oproti 5,7 tisíce v roce 2011) byl výrazně větší než zvýšení počtu přistěhovalých (30,3 tisíce osob ve srovnání s 22,6 tisíce v roce 2011).

Tab. A Pohyb obyvatelstva, 1992–2012

Ukazatel	1992	2002	2008	2009	2010	2011	2012
Absolutní počty							
Živě narození	121 705	92 786	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576
Zemřelí	120 337	108 243	104 948	107 421	106 844	106 848	108 189
z toho do 1 roku věku	1 204	385	338	341	313	298	285
Sňatky	74 060	52 732	52 457	47 862	46 746	45 137	45 206
Rozvody	28 572	31 758	31 300	29 133	30 783	28 113	26 402
Potraty	109 281	43 743	41 446	40 528	39 273	38 864	37 733
z toho interrupce	94 180	31 142	25 760	24 636	23 998	24 055	23 032
Přistěhovalí	19 072	44 679	77 817	39 973	30 515	22 590	30 298
Vystěhovalí	7 291	32 389	6 027	11 629	14 867	5 701	20 005
Přirozený přírůstek	1 368	-15 457	14 622	10 927	10 309	1 825	387
Přírůstek stěhováním	11 781	12 290	71 790	28 344	15 648	16 889	10 293
Celkový přírůstek	13 149	-3 167	86 412	39 271	25 957	18 714	10 680
Střední stav obyvatelstva (v tis.)	10 317,8	10 200,8	10 429,7	10 491,5	10 517,2	10 496,7	10 509,3
Na 1 000 obyvatel							
Živě narození	11,8	9,1	11,5	11,3	11,1	10,4	10,3
Zemřelí	11,7	10,6	10,1	10,2	10,2	10,2	10,3
Sňatky	7,2	5,2	5,0	4,6	4,4	4,3	4,3
Rozvody	2,8	3,1	3,0	2,8	2,9	2,7	2,5
Potraty	10,6	4,3	4,0	3,9	3,7	3,7	3,6
z toho interrupce	9,1	3,1	2,5	2,3	2,3	2,3	2,2
Přistěhovalí	1,8	4,4	7,5	3,8	2,9	2,2	2,9
Vystěhovalí	0,7	3,2	0,6	1,1	1,4	0,5	1,9
Přirozený přírůstek	0,1	-1,5	1,4	1,0	1,0	0,2	0,0
Přírůstek stěhováním	1,1	1,2	6,9	2,7	1,5	1,6	1,0
Celkový přírůstek	1,3	-0,3	8,3	3,7	2,5	1,8	1,0

Proces stárnutí české populace dále pokračoval, i když během roku 2012 dětí mladších 15 let přibývalo, nárůst početní velikosti skupiny osob v poproduktivním věku (65letých a starších) byl výraznější. Počet osob ve věku ekonomické aktivity, tj. ve věku 15–64 let, se meziročně snížil. Na konci roku 2012 byla populace ČR tvořena z 14,8 % dětmi mladšími 15 let, osob ve věku 15–64 let bylo v obyvatelstvu 68,4 % a 65letí a starší se na populaci podíleli 16,8 %. Průměrný věk obyvatel vzrostl meziročně o dvě desetiny na 41,3 let (39,8 pro muže, 42,7 pro ženy). Index stárí také vzrostl, když na konci roku 2012 připadlo na 100 dětí 113 osob starších 65 let (110 v roce 2011).

Obyvatelé ČR v roce 2012 uzavřeli 45,2 tisíce manželství, což představovalo oproti předchozímu roku, v němž bylo dosaženo historického minima v počtu uzavřených manželství, změnu pouze minimální – počet sňatků se meziročně zvýšil pouze o 69. Při zachování intenzity a struktury sňatečnosti na úrovni roku 2012 by se podle tabulek sňatečnosti před dosažením 50 let věku oženilo 53,2 % svobodných mužů a vdalo 60,6 % svobodných žen, muži by se ženili průměrně ve věku 32,3 roku, ženy by se průměrně vdávaly ve věku 29,6 roku. Sňatečnost rozvedených byla ve srovnání s rokem 2011 nižší, průměrná doba mezi rozvodem a sňatkem se mírně prodloužila na 7,6 roku u mužů a 8,0 roku u žen.

V roce 2012 bylo zaznamenáno celkem 26,4 tisíce rozvodů, o 1,7 tisíce méně než v roce 2011. Pokles je odrazem nižších počtů sňatků v předcházejících letech, ale i nižší rozvodovosti. Úhrnná rozvodovost se v roce 2012 snížila na 44,5 %, což bylo nejméně od roku 2001. Nejvyšší rozvodovost byla v pátém roce trvání manželství. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu se oproti předchozímu roku o 0,1 roku zkrátila a činila 12,8 let. V 57,5 % rozvodů se jednalo rozvod manželů s nezletilými dětmi.

Roční počet živě narozených se snižoval už čtvrtým rokem, avšak v porovnání s předchozími meziročními změnami došlo v roce 2012 pouze k minimálnímu snížení, a to o 97 dětí na 108,6 tisíce dětí. Z hlediska pořadí narozeného dítěte se počet prvorozených zvýšil, v ostatních pořadích došlo k poklesu. Z hlediska rodinného stavu matky se snížil počet dětí narozených ženám vdaným, rozvedeným a ovdovělým. Počet dětí narozených svobodným matkám se dále zvýšil, zastoupení dětí narozených mimo manželství se taktéž zvýšilo a dosáhlo 43,4 %. Po poklesu úhrnné plodnosti na hodnotu 1,43 dítěte na ženu v roce 2011 byl v roce následujícím zaznamenán mírný nárůst a úhrnná plodnost dosáhla hodnoty 1,45 dítěte na ženu. Průměrný věk matek při porodu se meziročně zvýšil o 0,1 roku na 29,8 roku.

Tab. B Základní analytické ukazatele demografického vývoje, 1992–2012

Ukazatel	1992	2002	2008	2009	2010	2011	2012
Tabulková prvosňatečnost - muži (%)	85,4	66,2	59,6	56,1	54,9	53,5	53,2
- ženy (%)	91,5	72,4	66,1	62,7	61,6	61,0	60,6
Průměrný věk při 1. sňatku - muži	24,8	29,7	31,4	32,0	32,2	32,2	32,3
- ženy	22,6	27,3	28,8	29,2	29,4	29,6	29,6
Úhrnná rozvodovost (%)	33,9	45,7	49,6	46,8	50,0	46,2	44,5
Průměrná délka manželství při rozvodu	10,2	11,5	12,3	12,5	12,7	12,9	12,8
Úhrnná plodnost	1,71	1,17	1,50	1,49	1,49	1,43	1,45
Průměrný věk matek	24,8	27,8	29,3	29,4	29,6	29,7	29,8
Průměrný věk matek při 1. porodu	22,5	25,6	27,3	27,4	27,6	27,8	27,9
Podíl živě narozených mimo manželství (%)	10,7	25,3	36,3	38,8	40,3	41,8	43,4
Úhrnná potratovost	1,5	0,58	0,54	0,53	0,51	0,52	0,51
Úhrnná indukovaná potratovost	1,3	0,42	0,34	0,33	0,32	0,32	0,31
Naděje dožití při narození - muži	68,5	72,1	74,0	74,2	74,4	74,7	75,0
- ženy	76,1	78,5	80,1	80,1	80,6	80,7	80,9
Kojenecká úmrtnost (‰)	9,9	4,1	2,8	2,9	2,7	2,7	2,6

Také celkový počet potratů se již čtvrtým rokem snižoval. V roce 2012 bylo registrováno 37,7 tisíce potratů (o 1,1 tisíce méně než v roce 2011). Bylo zaznamenáno 13,5 tisíce samovolných potratů (o 0,1 tisíce méně) a 23,0 umělých přerušení těhotenství (o 1,0 tisíce méně). Polovina interrupcí připadla na svobodné ženy, z nichž téměř polovina byla doposud bezdětná. Úhrnná potratovost v roce 2012 byla 0,51 potratu na ženu. Průměrný věk žen při potratu vzrostl na 30,2 let.

V roce 2012 zemřelo 108,2 tisíce obyvatel ČR, což bylo o 1,3 tisíce více než v roce předchozím. Naděje dožití při narození dále rostla, oproti roku 2011 u se mužů zvýšila o 0,31 roku na 75,0 roku, u žen vzrostla o 0,14 roku na 80,9 roku. Počet zemřelých kojenců byl ve srovnání s rokem 2011 nižší (285 oproti 298). V roce 2012 zemřelo před prvními narozeninami 26 kojenců z 10 000 živě narozených dětí, kojenecká úmrtnost tak byla nižší než kdykoliv v minulosti a trvale patří k nejnižším na světě. Mezi základními příčinami úmrtí v ČR převládají nemoci oběhového systému (53,0 tisíce zemřelých), které jsou příčinou téměř poloviny všech úmrtí a z nich zejména ischemické nemoci srdeční (26,9 tisíce). Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou dlouhodobě novotvary (27,7 tisíce), které u žen postihují nejvíce prsní tkáň a u mužů průdušky a plíce.

V roce 2012 získala ČR díky zahraniční migraci 10,3 tisíce obyvatel. Saldo zahraniční migrace tak oproti roku 2011 o 6,6 tisíce osob pokleslo. Migrační obrat se meziročně zvýšil jak zásluhou vyššího počtu přistěhovalých (30,2 tisíce, tj. o 7,7 tisíce více než v roce 2011), tak i vystěhovalých (20,0 tisíce, tj. o 14,3 tisíce více).